

TIT - MTT Hevesy György Kémiaverseny, megyei forduló, 2013.

Javítókulcs a 8. osztályosok feladatlapjához

1. feladat

a) foszfor (kén) b) hélium (bármely nemesgáz) c) foszfor (kén) d) nitrogén (bármely halogénelem) e) oxigén f) oxigén g) foszfor (szilícium, szén, kén) h) jód i) szilícium j) **fehér** foszfor (csak jelzővel fogadható el) k) nitrogén l) grafit (a szén nem elfogadható) m) foszfor (szilícium) n) klór (halogének) o) oxigén p) fluor

Minden **helyes** példa (a megadottakon kívül is) elfogadható: 1-1 pont.

Összesen: **16 pont**

2. feladat

a) H₂O (SO₃) b) SiO₂ (P₂O₅, N₂O₅) c) CO (SO₂, NO) d) SO₃ e) SO₂ (NO₂) f) SO₂ (NO₂, SO₃, P₂O₅, CO₂) g) SO₂ (NO₂) h) CO i) NO₂ j) CO₂ (H₂O) k) CO₂, H₂O (2 pont!) l) CO₂ m) P₂O₅

Minden **helyes** példa (a megadottakon kívül is) elfogadható: 1-1 pont.

Összesen: **13 pont**

3. feladat

I. H₂

cinkreszelék + sósav

(az egyenlet: $Zn + 2 HCl = ZnCl_2 + H_2$)

II. Cl₂

hipermangán + sósav

(az egyenlet: $2 KMnO_4 + 16 HCl = 2 KCl + 5 Cl_2 + 2 MnCl_2 + 8 H_2O$)

III. O₂

hipermangán (hevítése)

(egy lehetséges rendezett egyenlet: $2 KMnO_4 = K_2MnO_4 + MnO_2 + O_2$)

IV. HCl

konyhasó + tömény kénsavoldat

(az egyenlet: $NaCl + H_2SO_4 = HCl + NaHSO_4$ vagy $2 NaCl + H_2SO_4 = 2 HCl + Na_2SO_4$)

Az fentiek közül bármelyik három 2–2 pont.

(6)

Egy helyes előállítási egyenlet:

(1)

Összesen: **7 pont**

4. feladat

15 dm³ levegő összetétele: 3 dm³ O₂, 12 dm³ N₂. (1)

3,2 g kén anyagmennyisége: 0,1 mol. (1)

Reakcióegyenlet: $S + O_2 \longrightarrow SO_2$ (1)
0,1 mol 0,1 mol 0,1 mol

Fogyott: 0,1 mol O₂, ennek térfogata: 2,45 dm³. (1)

Maradt: 3 dm³ – 2,45 dm³ = 0,55 dm³ O₂. (1)

Keletkezett: 0,1 mol SO₂, ennek térfogata: 2,45 dm³. (1)

A N₂ mennyisége nem változott (12 dm³).

Amennyi gáz fogyott, annyi keletkezett, így az égéstermék össztérfogata: 15 dm³. (1)

Az égéstermék térfogat%-os összetétele:

$$O_2 : \frac{0,55}{15} \cdot 100 = 3,7\% \quad SO_2 = \frac{2,45}{15} \cdot 100 = 16,3\% \quad N_2 = 80\% \quad (3)$$

Összesen: **10 pont**

5. feladat

240 g 20 tömeg%-os NaNO_3 oldat keletkezett. (1)

Ebben van 48 g NaNO_3 , ennek anyagmennyisége: $n = 48 \text{ g} / 85 \text{ g/mol} = 0,5647 \text{ mol}$ (1)

$\text{NaOH} + \text{HNO}_3 = \text{NaNO}_3 + \text{H}_2\text{O}$ (1)

0,5647 mol NaNO_3 , 0,5647 mol NaOH és 0,5647 mol HNO_3 reakciójakor keletkezett. (1)

0,5647 mol NaOH tömege: $0,5647 \cdot 40 \text{ g} = 22,59 \text{ g}$. (1)

A **NaOH-oldat 22,6 tömeg%-os** volt. (1)

0,5647 mol HNO_3 tömege: $0,5647 \cdot 63 \text{ g} = 35,58 \text{ g}$. (1)

A **salétromsavoldat: 35,58 g / 140,0 g = 0,2541 $\rightarrow$ 25,4 tömeg%-os** volt. (1)

Ha pl. 100-100 g oldatokat öntünk össze, akkor:

az NaOH -oldatban van: 0,5647 mol NaOH ,

a salétromsavoldatban van: **25,4 g HNO_3 : 25,4 g / 63 g/mol = 0,4032 mol HNO_3 ,** (1)

ami 0,4032 mol NaOH -dal reagál.

0,5647 mol – 0,4032 mol = 0,1615 mol NaOH reagált a kénsavval, (1)

a $2 \text{NaOH} + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{Na}_2\text{SO}_4 + 2 \text{H}_2\text{O}$ egyenlet alapján. (1)

100 g oldatban $0,1615 \text{ mol} / 2 = 0,08075 \text{ mol}$ kénsav volt. (1)

$0,08075 \text{ mol} \cdot 98 \text{ g/mol} = 7,9 \text{ g}$, azaz **7,9 tömeg%-os** volt a **kénsavoldat**. (1)

Összesen: **13 pont**

6. feladat

a)

A tömény kénsavat kell a vízbe önteni és közben kevergetni az elegyet. (1)

Ha fordítva tennénk, akkor a víz felforrna és kifröccsentené a kénsavat. (1)

(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)

b)

A hígabb oldat sűrűsége: $300 \text{ g} : 200 \text{ cm}^3 = 1,5 \text{ g/cm}^3$. (1)

Ez a táblázat alapján 60 tömeg%-os oldatnak felel meg. (1)

Az oldat kénsavtartalma: $300 \text{ g} \cdot 1,5 \text{ g/cm}^3 = 180 \text{ g}$, ennyi volt a tömény oldatban is. (2)

100 cm^3 víz tömege 100 g, tehát a töményebb oldat: $300 \text{ g} - 100 \text{ g} = 200 \text{ g}$ volt. (1)

$180 \text{ g} / 200 \text{ g} = 0,9$, tehát a **töményebb kénsav 90%-os** volt. (1)

A táblázat szerint ennek sűrűsége $1,81 \text{ g/cm}^3$. (1)

A kiindulási kénsav térfogata: $V = 200 \text{ g} / 1,81 \text{ g/cm}^3 = 110,5 \text{ cm}^3$. (1)

Összesen: **10 pont**

7. feladat

a) $\text{CaCO}_3 + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$ (2)

b) A 11 gramm tömegcsökkenés a szén-dioxid.

11 g CO_2 : $11/44 \text{ mol} = 0,25 \text{ mol}$.

Ez 0,25 mol mészkőből keletkezett.

A mészkő tömege: $0,25 \text{ mol} \cdot 100 \text{ g/mol} = 25 \text{ g}$ (4)

c) 100 cm^3 sósav tömege 110 g

110 g 20%-os sósavban van 22 g HCl .

22 g HCl : $22/36,5 \text{ mol} = 0,603 \text{ mol}$. (3)

0,25 mol CO_2 -hoz az egyenlet szerint 0,5 mol HCl kellett.

Marad $0,603 \text{ mol} - 0,5 \text{ mol} = 0,103 \text{ mol} \rightarrow 0,103 \cdot 36,5 \text{ g} = 3,86 \text{ g HCl}$ (3)

0,25 mol CO_2 mellett az egyenlet szerint 0,25 mol CaCl_2 keletkezik.

Ennek tömege: $0,25 \text{ mol} \cdot 111 \text{ g/mol} = 27,75 \text{ g}$.

Az oldat tömege: $110 \text{ g} + 25 \text{ g} - 11 \text{ g} = 124 \text{ g}$. (2)

Az oldatban marad sósav: $3,86 \text{ g} / 124 \text{ g} = 0,031 \rightarrow 3,1 \text{ tömeg\% HCl}$

Az oldatban levő sóra: $27,75 \text{ g} / 124 \text{ g} = 0,224 \rightarrow 22,4 \text{ tömeg\% CaCl}_2$ (2)

Összesen: **16 pont**

8. feladat

- A) Kénsav;
Cukor
Szén
Roncsoló (vízelvonó) hatás. (4x1) (4)
- B) Kén-dioxid (1)
Kitűnő vízoldhatóság (1)
először piros, majd elszíntelenedik (2x1)
savas kémhatás (1)
redukáló (vagy színtelenítő) hatás (1) (6)
- C) Elemi kén (1)
 $\text{Zn} + \text{S} = \text{ZnS}$ (vassal nem fogadható el, mert nem ennyire heves a reakció) (1)
egyesülés exoterm redoxi (3x1) (5)
- Összesen: **15 pont**

**Felterjeszthetők a legalább 80 pontot elért dolgozatok,
illetve megyénként a legjobb 10 dolgozat.**